

A teremtés ünnepe

“Nézd, itt a víz!”

ApCsel 8,36

**Segédanyag
a „Teremtés Hete” ünnepkörhöz**

2013. szeptember 29 - október 6.

A tanulmányt az ökumenikus teremtésvédelmi munkacsoport tagjai készítették: Bágya János (katolikus), Béres Tamás (evangélikus), Karsay Eszter (református), Khaled A. László (methodista), Kodácsy Tamás (református), Kodácsy-Simon Eszter (evangélikus), Sipka Júlia (katolikus), Szűcs Boglárka (református), Nobilis Márió (katolikus).

Kiadja:

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Felelős kiadó: Fischl Vilmos

A kiadvány újrahasznosított papírból készült.

www.teremtésunnepe.hu

Bevezető

Nézd, itt a víz!

Egyszerre pusztító és életető, egyszerre van fenn az égbolton és lenn a tengerekben. A héber „víz” (*mayim*) szó olyan kettesszámú főnév, mint a láb, kéz vagy a fül, mert a fenn és lenn kettősségét fejezi ki. Ez más vallásokban és kozmológiákban is megjelenik, például az Enúma elis teremtéseposzban. Ám, a víz a kereszténységben a keresztség miatt különösen is fontos. Itt is megjelenik a pusztulás, az elmerülés és süllyedés, ami Krisztus kereszthalálára, az óember megöklésre mutat, de az örök élet forrása is, amit Krisztus feltámadásával és győzelmével nyerhetünk meg. Áradás – pusztulás, ivás – élet.

Az etióp kincstárnok járatlan úton ment Jeruzsálemből Gázába, ami szó szerint azt jelenti, hogy sivatagos pusztában utazott. Filep csatlakozott hozzá, és ahogyan Jézusról beszélt és bizonyosságot tett, mind a szekér a lovakkal, mind a kincstárnok vízhez ért, fizikailag és szellemileg is. A vízhez jutás és megértés összekapcsolódott a keresztséggel. Szomjas volt és ivott. Nem értette és megértette. Pogány volt és keresztény lett. Ismerjük fel, hogy mennyi minden kötődik ehhez az elemhez! „Nézd, itt a víz!” (ApCsel 8,36).

A Teremtés Hetére készülő munkacsoport a **víz** témáját választotta a **2013. szeptember 29 – október 5.** között meghirdetett ünnep témájául. E kiadványt segítségül szánjuk az egyéni elcsendesedéshez és a közösségi alkalmakhoz, valamint a személyes elhatározások és a gyülekezeti döntések meghozatalához.

Az idei füzetben az igehirdetésre és elcsendesedésre készülve helyet kapott egy meditáció, valamint a víz sokszoros jelentőségét bemutató tanulmány. A Teremtés Hetének napjaira, áhítatokra, biblia-

---

A víz algásodását (eutrofizálódás) főleg a mezőgazdaságból, iparból, közlekedésből és háztartási szennyzödésekből a természetes vizekbe kerülő növényi tápanyag okozza.

órákra több vízzel kapcsolatos igeszakaszt is ajánlunk, néhány elgondolkodtató kérdéssel. A szokásos módon egyházi nyilatkozatok és liturgiai segédanyagok közül válogathatnak az ünneplő közösségek. Az utolsó oldalon kiemelten cselekvésekre, akciókra szólítunk fel.

2013-ban immár ötödször kerül sor a Teremtés Hetének megünneplésére Magyarországon. Reméljük, hogy Isten áldásával idei kiadványunk is segíteni tud gyülekezeteinknek az ünnep megtartásában és teremtéstudatos közösséggé válásában.

Istentől áldott Teremtésünnepet kívánunk!

Meditáció

„...hiszen vödöröd sincs, a kút pedig mély.” A szamariai asszony válasza Jákob kútja mellett (Jn 4, 11) a kétes életű idegen nőt furcsamód megszólító zsidó férfinak, a Jeruzsálemből a szamaritanusok közé leereszkedő vándortanítónak, a királyi trón helyett forró útszéli kútkávéra letelepedő Messiásnak szól. Jézus élő vizet ígérő igéjére felel így, de ezzel a válasszal nem csak emberi értetlenségünket és nehézkességünket önti szavakba, példázva a vízért, az életfeltételekért folytatott mindennapos küzdelem bénító és evilági látószögbe kövesítő erejét. Ezen túl azonban – nem tudva, mégis pontosan – sokkal egyetemesebb igazságokról is beszél. Mert a zsidó vándortanítónak nézett Messiás maga a mennyből földre leszálló Fiú, aki inkarnációjának szent, szándékolt zuhanásával szinte meg sem állt a vizek mélyéig. A Jordánba ereszkedvén minden korok minden olajjal szennyezett, bűnnel mocskolt, beelölt rabok testével szomorított folyamába hasít bele a megváltás irgalmas, tisztító sugaraként. S amikor majd a földről felemeltetvén a halálba ereszkedve hagyja, hogy „a vizek mélyére merülve eltemesse a hullám” (vö. Zsolt 69, 3), oldalsebének szavakat nem használó, mégis oly sok jelentésű kinyilatkoztatásával, a vérrel és a vízzel (vö. Jn 19, 34) megszenteléssé változtatja az áldozatul ajánlott szenvedést. Valóban másként, nem földi edény útján adja tehát Ő az ígért élő vizet.

„...hiszen vödöröd sincs, a kút pedig mély.” Kétkelésünk szavai a szamariai asszony ajkán a Szent valódi természete iránti értetlenségünket is mutatják. Évszázadok egymásnak és a világnak feszülő jószándékú keresztény erőlködései, intézményei, kegyességi iskolái éltek a meg nem kérdőjelezett feltételezéssel, hogy a világot csak módszerek, eszközök, izzadság és összeszorított fogak által lehet Isten Országával átítatni, ahogy a vályú sem telhet meg vízzel vödör, kötél és erő kifejtés híján. Csak ritkán és lassan látjuk be, hogy mind-

---

A kevés elérhető ivóvíz is elegendő volna minden egyes ember igényeinek kielégítésére, ha egyenlően osztanánk el azt minden ember között.

ezeken túl az is igaz, hogy az igazi Víz már ott van, ahova el akarjuk juttatni, Ajándékozója nem másutt, hanem épp ott vár érkezésünkre. Hogy állandóan őt emlegetni és megjeleníteni akaró erőfeszítéseink néha megmosolyogtatóak, vagy akár hitetlenségünket is mutatják aziránt, hogy neki magának volna elég ereje cselekedni. Hogy leginkább és elsősorban nem „oda kell őt vinni”, hanem – ebben kívánja és várja közreműködésünket, mert hiszen úgy döntött, hogy velünk, nem pedig nélkülünk építi az üdvösség művét – jelenlétét fel kell fedezni, meg kell nevezni és hálát kell adni érte. E feladatban ott az egész igehirdetés és teológia. Az ilyen megtért látásmód nélkül mindig nehezen fogjuk megérteni azokat az embertársainkat, akik a viláért lelkesednek, aggódnak, sőt sokszor azokat sem, akik elsősorban a teremtmények szépségében örvendeznek az isteni megcsillanásának. Holott leginkább az ilyen párbeszéd tenné hallhatóvá a szomjazó mának kínzó kérdéseire az igazi evangéliumi választ.

„Nézd, itt a víz.” Az etióp tisztviselő egyszerű szavait (ApCsel 8,36) akár Jézus is válaszolhatta volna a samariai asszonynak. Pontosabban az örömhír teljességére belső ujjongással épp most rátaláló ember szavai már ott rejlenek az Úr evangéliumi mondataiban, onnan fakadnak, és minden korban oda is fognak visszamutatni. Nézd, itt a víz vödör és kút nélkül is. Nézd, én magam vagyok szomjadra a nem is remélt válasz. Nézd, megértem, elfogadom és szeretetembe emelem minden szükségleteredet, küzdelmedet és aggodalmadat, s ha megengeded, igazi választ adok rá – de ez a válasz olyan lesz, amit te magadtól nem tudnál kitalálni. Épp ezért igazi válasz – de épp ezért meg is kívánja, hogy elszakadj evilági szomjúságodtól, felfedezd vízre irányuló vágyad mögött mélyebb vágyaidat is, és azokra keresd az igazi kielégülést. A világ úgy tudja, hogy a vágyak arra valók, hogy kielégüljenek. A tanítványok arra is ráébrednek, hogy lehetnek olyan vágyaink is, melyek rendeltetése az, hogy e földön soha ne elégüljenek ki, és örök megválaszolatlanságukkal még mélyebb vágyak keresésére ösztönözzenek

---

Napjainkban 1,1 milliárd embernek nem jut tiszta ivóvíz.

minket... Ha tudsz így tekinteni a vízzel kapcsolatos elemi szükségleteidre: egyszerre nagyon egyszerűen és őszintén, és közben mégis érzékenyen a csak jelek által látható valóságra, akkor legemberibb meghatározottságaid a legistenibb felé lendítő ugródeszka lesznek számodra.

„Nézd, itt a víz.” E szavakat sokszor mondhatjuk egymásnak mi is: a mai világ és a benne élő Krisztus-tanítványok. Nézd, itt vannak a tények: induljunk ki a leghétköznapibb közös nevezőkből, kezdjük a párbeszédet a víztől, az emberi szükségletektől, aggodalmaktól, a világ állapotától, közös, egyetemes felelősségünkötől. Ennyit talán a világ nem fél kimondani nekünk, „vallásosoknak”. És talán nekünk sem kellene félnünk innen kezdeni a beszélgetést, őszintén megismerülve a szavak konkrét jelentéseiben. „Nézd, itt van például a víz, ez az egyszerű elem. Hogyan tisztul meg, hogyan használjuk felelősséggel, hogy jusson belőle a szegényeknek is igazságosan?” Ha merünk ezekről a kérdésekről gondolkodni kortársainkkal, beleadva mindent és elveszítve pár dolgot, előbb-utóbb letisztulnak a kérdések, és visszhangozni kezdenek a lényeges szavak: egyszerűség, tisztaság, szegények, igazságosság. És együtt nyílik rá szemünk annak ragyogására, aki ott áll aggodalmaink és törekvéseink mögött, és aki maga az Egyszerűség, Tisztaság, a Szegény és az Igaz.

Bibliai vázlatok

1Móz 1,2 A vizek fölött

A verset úgy is lehet olvasni, hogy Isten saját lehelete által lebegett a vizek fölött (a lélek és a lehelet ugyanaz a szó), mint egy galamb a fészek fölött. A vizek ebben az értelemben az óceánok mélységét jelentik, amelyre a nagy nyomás, a nehézség és a sötétség jellemző. A teremtő Isten ezzel szemben magasan van, nem nehézkes, hanem könnyed, nem zuhan lefelé, hanem lebeg.

- Az alkotás számunkra legtöbbször nehézséget és izzadságot jelent, mert valamit meg kell változtatni, meg kell formálni a teremtett világban. Isten miért ezzel a lebegő könnyedséggel kezdi a teremtést?
- A szél (lehelet) és a víz érintkezése milyen természeti jelenségeket eredményezhet?
- Van-e olyan történet az Újszövetségben, amely a vizek feletti könnyedséget fejezi ki? Hogyan kapcsolódik az a teremtés elejéhez?

1Móz 1,6–8 Felső és alsó vizek

Isten kettéválasztja a vizeket, megalkotja az égboltozatot, és ezzel együtt az időjárást. A Föld, alakjából adódóan, meghajlítja a felszíne fölött feszülő eget, így lesznek az égbolt alatt különböző időjárási régiók. Ez az éghajlat. Az ember a maga önhittségével és hanyagságával megváltoztatja az éghajlatot, de ez tönkreteszi mindazt, ami szép és jó. Ám az éghajlatot teremtő Isten lehajol a mennyből és teremtményé lesz, hogy helyreállítsa a teremtésben mindazt, amit elrontottunk. Ezt viszont nevezhetjük úgy, hogy az ég hajlata.

- Mit szeretsz legjobban az égboltozaton?
- Milyen globális és helyi következményeit tapasztalod az éghajlatváltozásnak?
- Mit jelent az „éghajlati igazságosság”?

Egy ember évente egy köbméter ivóvizet fogyaszt el. Személyes szükségleteire (például tisztálkodás, mosás) további száz köbméter, ételkészítéshez pedig további ezer köbméter vizet használ el évente.

1Móz 1,9–10 Víz és szárazföld

Áradáskor az a legnagyobb kihívás, hogyan lehet a vizeket egy mederbe, egy helyre gyűjteni, hogy megmaradjon a száraz. Isten képes arra, hogy összegyűjtse a vizeket egy helyre. Ezzel teret ad a szárazföldi létnek, még ha a föld és a víz viszonya ebből a szétválasztásból adódóan mindig feszültséggel teli is.

- Hogyan érintkezhet egymással a föld és a víz? Milyen emberi, mesterséges elemek kerülnek a két elem közé?
- Miért van szüksége a földnek a vízre, és a víznek a földre?

1Móz 6–8 Az özönvíz

Az özönvíz során Isten az ember gonoszsága miatt el akarja tüntetni a földet, és vissza akar lépni a teremtés előtti állapotra, amikor csak a vizek léteztek. A bárkaépítés pontosan olyan hiábavalónak és eredménytelennek tűnt, mint minden lépés az üvegházhatás ellen, a fenyegető vízszintemelkedések ellen.

- Teszel-e valamit a globális környezeti tisztítás ellen, még ha sokan bolondnak néznek is?
- Ha csak egy bárkád lenne a vízözönben, mit vinnél el benne magaddal?
- Mit jelent számodra a szivárvány, a levegőből és vízből képződött tünemény?

2Móz 17,1–7 Vízfakasztás

A pusztai vándorlás során az ivóvíz hiánya komoly problémát és kísértést jelent a nép számára. A szomjúság bekorlátozza az ember gondolkodását, ahogyan a népet nem érdekelte sem a múlt, sem Isten szabadító tettei. Csak arra gondoltak, hogy nincs vizük, ezért minden rossz lett, amiért Mózeset hibáztatták. Ám a pillanatnyi vízhiányon túl Isten éppen azt mutatja meg, hogy a jelen összefügg a

---

Testünk minden egyes sejtjének működése a víztől függ. Az emberi test mintegy háromnegyede víz. Az agy még ennél is nagyobb arányban tartalmaz vizet.

múlttal és a jövővel: azzal a pálcával fakaszt vizet, amellyel a Nílusra útvé elkezdődött a szabadulás, és azon a Hóreben van a szikla, amelyen később szövetséget köt a népet tápláló Isten.

- Melyek azok a legfontosabb dolgok, amelyek hiányoznak az életedből? Mire szomjazol leginkább? Ki tapasztalhatott meg még ilyen hiányt?
- Van-e ennek a hiálynak köze a múlthoz és hogyan látod ebben a jövőt?
- Mi az, ami segítséget megtapasztaltál már Istentől ebben a hiányban?

Bír 7,1–8 Ahogyan iszol

A mértékadó bibliai kódexek eltérnek abban, hogy azok kerültek-e be a háromszáz fős csapatba, akik letérdelve ittak, vagy azok, akik hason fekve lefetyelték a vizet, fordításonként különbözhetnek a változatok. Az ember személyiségét jól jellemzi az, ahogyan iszik. Aki kezüket a szájukhoz emelve ittak, nem ittak meg akármit. Óvatosabbak voltak, jobban figyeltek arra, mi történik körülöttük. Ezekre az óvatos, fegyelmezett emberekre volt szüksége Gedeonnak? Vagy azokra, akik a kutyához hasonlóan nem mérlegelnek, ösztönösen cselekszenek, és nem ijednek meg egykönnyen? (Egy kínai legenda szerint az egyik császár e történetet egy idegen utazótól megismerve úgy választotta ki utódját, hogy megfigyelte, hogyan isznak a jelöltek.)

Kik lehettek a csapatban és miért?

Hogyan jellemzi az embert az, ahogyan iszik? Te hogyan iszol?

Lehet, hogy nem is azok kerültek be a csapatba, akik alkalmasak voltak, hanem inkább azok, akik alkalmatlanok?

A Föld ivóvízkészlete rohamosan csökken. Századunk egyik nagy problémája az ivóvízhiány. Egy 2006-os felmérés szerint a mezőgazdaság és az állattenyésztés felelős a globális vízfogyasztás mintegy 80%-áért.

Jn 4,1–42 Örök életre buzgó víz

Az emberi testnek több mint a fele víz. Nagyrészt tehát ebben az elemben élünk, ezt szükség esetén mindig pótolnunk kell, és egyáltalán nem mindegy, hogy milyen vizet iszunk. Elmondhatjuk tehát, hogy nem a szilárd táplálék, nem a levegő, hanem a víz az, amely leginkább meghatároz bennünket, ezért is kötheti Jézus össze az életminőséget a vízzel. A kútból merítés egy mindig visszatérő, körkörös, szinte a béli leányokhoz hasonló állapotot ír le, de az örök élet vize egy alapvető változást, amely kiszakít a süppedésből, unalmas pályákból és bezártságából.

- Milyen sűrűn használ sz vizet az életedben? Mennyire megszokott ez számodra?
- Hogyan lehetne a vízhasználaton keresztül megváltoztatni a teljes életünket?
- Van-e olyan (gyógy)víz, amely gyökeresen megváltoztathatja az ember életét?

Jn 2,1–12 Vízből bor

A történetben az idő összesűrűsödik, ahogyan a mustból bor lesz, itt egy pillanat alatt válik a víz borrá. A víz, amely pusztulást is jelentett, most bor lesz, amely a hálaadást jelképezi. Szent Ágoston szerint a hat kőedény megtöltése hat korszakot jelöl: Ádámtól Noéig, Noétól Ábrahámig, Ábrahámától Dávidig, Dávidtól a babiloni fogságig, a hazatéréstől Keresztelő Jánosig, Keresztelő Jánostól a világ végéig. Ebben a teremtés hat napja is megjelenik. Mindezek megtöltődnek vízzel, és Jézus Krisztus az, aki betölti a történelmet és a korszakokat, amely azt jelenti, hogy általa lesz a halálból élet, a pusztulásból öröm, a vízből bor.

- Milyen kémiai vagy halmazállapotbeli átalakuláson mehet át a víz? Mit jelent ez az átalakuló víz környezetére nézve?

A világ édesvízkészletének kétharmada a vízben leggazdagabb 9 ország területén található. Kanada az édesvízi források 25%-át birtokolja. A súlyos vízhiánytól szenvedő országok több, mint 30-an vannak.

- Van-e olyan vízforrás, amely megváltozott az életedben?
- Hogyan változnak a különböző vizek (csapvíz, ásványvíz, szennyvíz) az idő múlásával?

Mk 1,1–11 Keresztelés

„Élő vízben kereszteljétek; ... ha nem áll rendelkezésre élő víz, keresztelj más vízben; ha lehet hidegben, ha nem melegben. Ha egyik sem áll rendelkezésre, háromszor önts vizet a fejre, az Atya és Fiú és Szentlélek nevére.” (Didakhé VII,1).

- Mi annak a jelentősége, hogy János folyóban keresztelt?
- Mi köze van a keresztségnek, az Istennel való szövetségnek a víz természetességéhez?

Jel 22,17 Ingyen víz

A menyasszony még nem feleség, a készülődés és várakozás idejében vagyunk. Az egyház még hívogat, ingyen kínálja az élet vizét. A körülöttünk lévő természeti kincseket – például a tiszta vizet – csak akkor tudjuk igazán megbecsülni, ha híjával vagyunk. A vízre azok vágynak, akik szomjaznak és ők mindent megadnának egy cseppért, abból, ami ingyen van. Az élet vize az életre szomjazóknak adatik ingyen kegyelemből.

- Miért a víz kapcsolódik az örök élethez, és nem valami más (pl. az élet köve)?
- Melyek azok a dolgok, amelyeket semmire sem becsülünk, de nem tudnánk nélküle élni?
- Meddig tart még a várakozás és a hívogatás ideje?

Az első világ országaiban az egy lakosra jutó átlag napi vízfelhasználás 200-350 liter. A Szahara országaiban 10-20 liter jut egy főre naponta. Egy európai ember zuhanyzásából egy szaharai ember egy hónapig élél.

Victor András:
Az oldószerből a szenteltvízig
(A víz ezer arca)

A megszokás elhomályosítja a dolgok igazi arcát.

Montaigne

A megszokottban nehéz észrevenni a különlegességet. Márpedig a víz – mint anyag – „világcsoda”! Szinte hihetetlen, hány arca van, s milyen sokféle a szerepe életünkben: a létezés fizikai alapjától a transzcendens magasságokig.

Nézzük először a víz különleges fizikai tulajdonságait, amelyek többek között meghatározzák, hogy a Föld „élő bolygó”.

Napjaink egyik nagy szenzációja, hogy a Mars felszínén vízfolyások észlelhetők. Ha pedig valaha volt – vagy helyenként és időnként most is van – folyékony víz bolygó-testvérünkön, akkor előbb-utóbb életnyomokat is fölfedezhetünk. Nem „kis, zöld marslakókat”, hanem baktérium-jellegű élőlényeket. Amikor a csillagászok az élet nyomait – vagy legalábbis a lehetőségét – kutatják a világegyetem távoli tájain, elsősorban vizet keresnek. Miért a víz az élet feltétele? Miért gondolják úgy a szakemberek, hogy csak víz-alapú élet lehetséges, s amelyik bolygón nincs folyékony víz, azon nem lehet élet? A több ok közül a legfontosabb talán, hogy a víz fantasztikusan jó oldószer. De mi köze van ennek az élethez? Az, hogy a legegyszerűbb életjelenségek – például egy izomsejt mozdulása – sem lehetségesek milliónyi kémiai reakció egyidejű végbemenetele nélkül. S az is fontos, hogy ezek a kémiai reakciók gyorsak legyenek. Ha lassúak volnának, „száz évig” tartana, hogy

---

Mennyi víz szükséges az alábbi termékek előállításához? 1 szem krumpli: 25 liter; 1 korsó sör: 75 liter; 1 csésze kávé: 140 liter; 1 hamburger: 2400 liter; 1 szelet marhahús: 7000 liter; 1 farmernadrág: 11000 liter

behajlítsam az ujjamat. A kémiai reakciók pedig (a gázreakciókon túl) elsősorban oldatban mennek végbe gyorsan. Ezért fontos, hogy a víz jó oldószer. Vannak persze olyan anyagok is, amelyek nem vízben, hanem pl. benzinben oldódnak jól, de a víz százszor több anyag oldószere, mint a benzin.

Annak is megvan az oka, hogy a víz miért ilyen jó oldószer. Némi leegyszerűsítéssel: mert poláris molekula, azaz van egy pozitív meg egy negatív fele. V alakú, a V két végében van a két hidrogén-atom (ezek pozitív töltésűek), az „alsó” csücskében meg az oxigén-atom (amelynek negatív a töltése). Ha a vízmolekula egyenes volna, vagyis a két H-atom éppen közrefogná az O-atomot, a töltések kioltanák egymást, s a vízmolekulának nem volnának pólusai, s nem oldana ilyen kiválóan.

Nagyon sokfajta lény él vízben. Pl. az óceánok vizében lebegő plankton, amely – akármilyen kicsi növényekből és állatokból áll – összességében nagyobb mennyiségű élő anyag, mint az amazonasi őserdő minden fája együtt. Vízi lények továbbá az algák, a gyökerező vagy lebegő hínárok, a korallok, bizonyos férgek, rovarok, rákok, kagylók, csigák, halak, békák stb. És vízi madarak meg emlősök is vannak.

Sok más átlátszó folyadéktól eltérően a víz elég jól elnyeli az ultraibolya sugarakat. 2–3 méter mélységbe a beeső UV-sugárzásnak már csak a fele hatol le. Ez létfontosságú – pontosabban „élet-fontosságú” – volt a földi élet kialakulásakor. Akkor ugyanis – mivel még nem volt a levegőben oxigén, s ezért ózon sem – nem vette körül a Földet UV-védő ózonpajzs, így a Naptól érkező kemény ultraibolya sugárzás akadálytalanul hatolt a felszínig. Ha nem védi a víz a benne kifejlődött első sejteket, azok menthetetlenül elpusztulnak a nagy-energiájú UV-sugárzásban.

A vízmolekula V-alakjából következik, hogy hidrogén-atomjai – pozitív töltésük révén – nemcsak a saját molekulájuk O-atomjához

---

30 évvel ezelőtt 30-40%-kal több vizet fogyasztottunk. A csökkenés oka elsősorban a víz árának nagymértékű emelkedése.

kapcsolódnak, hanem egy másik vízmolekula O-atomját is vonzzák, sőt, a vízbe kerülő O₂ molekula O-atomját is. Ezért oldja a víz viszonylag jól az oxigéngázt, ami a vízi növények és állatok lélegzése szempontjából döntő.

A víz kivételes sajátossága, hogy (szaknyelven szólva) nagy a fajhője. 1 kg víz hőmérsékletének 1 °C-kal való emeléséhez sokkal több hőenergia kell, mint más anyagok hasonló melegítéséhez. Köznyelven mondva: a víz nehezen melegszik, de nehezen is hűl. Sok energiát emészt a melegedése, viszont sok „elraktározott” energiát ad ki magából, amikor hűl. Így a víz mérsékli a hőmérséklet-ingadozást: temperál. A tengerparti országokban a téli/nyári vagy napali/éjszakai hőmérséklet sokkal szűkebb skálán ingadozik, mint a szárazföldi országokban. Hollandiában nincs olyan meleg nyáron és nincs olyan hideg télen, mint Mongóliában. Minthogy a Föld teljes felületének körülbelül 70%-a víz, s a világ-óceánokban irtatlan mennyiségű víz van, ez a temperáló hatás az egész bolygón számottevő. Ha nem volna ennyi víz a Földön – és a víz fajhője nem lenne különleges! –, sokkal szélsőségesebb hőmérsékleti viszonyok uralkodnának bolygónkon.

Téli kirándulásaink során mindannyian tapasztalhattuk, hogy a pocsolyák tetején vékony, roppanós jégkéreg van. A víz – a többi folyadéktól eltérően – a tetején fagy be. De ezt is megszoktuk, nem vesszük észre benne a rendkívülit. Azt is tudjuk, hogy a jéghegyek úsznak az óceán vizén (bár csak körülbelül a tizedük emelkedik a vízszint fölé), mert a jég könnyebb a víznél. A világ általunk ismert összes anyaga közül egyedül a víz könnyebb szilárd, mint folyékony állapotában. (Szilárd halmazállapotban minden más anyag nehezebb, nagyobb a sűrűsége. A vasdarab lesüllyed a folyékony vasban, a sókristályok lesüllyednek a só-olvadékban, s – hogy otthoni példákat is mondjunk – a szilárd zsír lesüllyed a már megolvadt zsír-

---

ENSZ szakértők szerint már ebben a században a víz lesz az elsődleges politikai feszültségforrás.

ban, ugyanígy a háztartási gyertya a már folyékony paraffinban.) Egyébként a folyók és tavak kemény teleken fenékgig befagynának. A Balaton tetején arasznyira hízó jég – amely ráadásul jó hőszigetelő is – megvédi az alatta lévő vizet (és a benne élő lényeket) a megfagyástól. Ha a jég nehezebb volna a víznél, s a megfagyott felszín mindig le is süllyedne a fenékre, a friss vízfelszín megint és megint jéggé válna, s végül az egész tó jéggé alakulna.

A víz nemcsak temperálja, hanem melegíti is a Földet. Nem a folyékony víz, hanem a levegőben lévő vízgőz. A fizikai értelemben vett vízgőz láthatatlan. A lábasból kicsapó gőz, vagy a gőzfürdő homályosan átlátszó gőze valójában már nem légnemű anyag, hanem milliónyi nagyon apró folyadékcsepp együttese. (A kristálytisztán átlátszó levegőben lévő vízgőz – a gáz halmazállapotú víz – nem látszik.) A vízgőz üvegház-hatású gáz, ami azt jelenti, hogy a Napból érkező fénysugarakat akadálytalanul beengedi, de a talajról, a növényzetről, a tárgyról visszaverődő sugarakat csak részben. Vagyis csapdaként működik. Befelé „szabad az út”, kifelé nem. Ezért van melegebb az igazi üvegházakban, mint a szabadban. A globális melegedésről, a klímaváltozásról szólva szinte mindig a légkör szén-dioxid tartalmát emlegetik, mert nagy a valószínűsége, hogy – miután fékezhetetlen energia-igényünket elsősorban a széntartalmú fosszilis tüzelőanyagok (szén, kőolaj, földgáz) elégetésével fedezzük – az ember is oka a Föld összességében vett melegedésének, minthogy a CO₂ is üvegház-hatású gáz. Tudnunk kell ugyanakkor, hogy a levegő összesen 99%-át alkotó nitrogén és oxigén egyike sem ilyen. A molekulák szerkezete szabja meg, hogy az adott gáznak van-e üvegház-hatása vagy nincsen. A vízmolekuláknak szerencsére van. A teljes földi üvegházhatásnak kb. 60%-áért a víz felelős. Ebben a mértékben járul hozzá a Föld melegítéséhez. Az éghajlat globális melegedésének nem az a lényege, hogy „megjelent”

Egyes szakértők világméretű vízválságot jósolnak 20-30 éven belül. Elképzelhető, hogy a jelenleg még olajat szállító tankhajók hamarosan vizet fognak szállítani a kiszáradóban lévő területekre.

az üvegházhatás, hanem, hogy a széndioxid-szint emelkedése miatt fokozódott. Ma az egész Föld évi átlaghőmérséklete +14 °C. Üvegházhatás nélkül -18 °C volna, vagyis 32 fokkal hidegebb, s a Föld óriási hógolyóvá változna.

A víz az egyetlen anyag, amely a Földön mindhárom halmazállapotban természetes. Más anyagoknak is ismerjük mindhárom halmazállapotát, de csak mesterséges körülmények között, nem a szabad természetben.

A víz fizikája után nézzük a mindennapi életben játszott szerepét! A víz a mozgás közege. Vízben közlekedik a papucsállatka, nedvességben (ostorral úszva) jut el a petesejthez a moháktól kezdve egészen az emberig sok-sok élőlény hímivarsejtje, vízben lebegnek a medúzák, vízben úsznak a halak, fókák és delfinek. A víz tetején úszik a tutaj és a hajó, s a víz felületi hártájához kötődik a molnárka és a keringőbogár.

A víz tisztítószer. Mosó hatása abból következik, hogy jó oldószer. Szappannal még a zsiradékot is leviszi. Más folyadékok nem alkalmasak tisztálkodásra, mert nem frissítik a bőrt! A mosdás ugyanis nemcsak tisztítja a bőrfelületet, hanem valamennyire pótolja is a bőr nedvességtartalmát. Ezért gyártanak hidratáló (azaz „vizesítő”) krémeket.

A víz továbbá innivaló – még ha sokan csak ízesítve és színesítve isszák is, s le nem nyelnének egy korty tiszta vizet. Sokfajta víz iható: kútvíz, forrásvíz, csapvíz, ásványvíz (borvíz). És persze vannak „ízes vizek”: tea, szörp, limonádé. No meg a sör és a bor, hiszen 80–90%-ban azok is vízből vannak.

A víz gyógyíthat. Magyarország igen gazdag gyógyvizekben. Az egyikben fürödni kell, a másikat apró kortyokban iszogatni, vagy ezt is, azt is. A mélyből feltörő víz olyan oldott anyagokat tartalmaz, amelyek az ízületeknek, a vérereknek vagy a neki szerveknek jót tesznek. Oldott anyagot minden ásványvíz tartalmaz, de ettől még

---

Csak Afrikában 46 országban jelenthet olyan komoly problémát a vízért folytatott vetélkedés, amely még 2025 előtt háborúhoz vezet.

nem tekinthetők automatikusan gyógyvíznek. Az a gyógyvíz, amely megfelel bizonyos törvényileg szabályozott feltételeknek. Akad is huzavona sok-sok vízforrás minősítése körül. Mert a helyiek (a feltárók) nyilván gyógyvízként szeretnék hirdetni a vizüket, de legálisan nem tehetik, amíg az ezzel megbízott orvosok rá nem ütik (sok-sok vizsgálat és mérés után) a pecsétet.

Külön téma a „priznic”, a lázas gyerek hideg vizes borogatásának hatása. Vincenz Priessnitz osztrák farmer az 1800-as évek első felében élt, s tulajdonképpen természetgyógyásznak tekinthető, hiszen étkezési, levegőzési, testmozgásos módszereket ajánlott és dolgozott ki a betegségek szokásos orvosi gyógymódja mellett – és főleg vízzel kezelt. Víz-terápiának nevezte a saját eljárásait, amelyek közül csak egy volt – de ez őrizte meg számunkra a nevét – a láz csillapítása hideg vizes fürdéssel, vagy a homlok, a csuklók és a bokák borogatásával.

Manapság óriási divatja van a háztartási víztisztító berendezéseknek, valamint az ilyen-olyan kezelt vizeknek. Ezért a víz „ezer arca” között feltétlenül szót kell ejteni a Pí-vívről, a Q-vívről, az „energetizált” vívről, vagyis azokról a „csodavizekről”, amelyekben ma sokan hisznek. A „csoda-vizek” forgalmazói azt állítják, olyan különlegesen kezelték a vizet, hogy az gyógyhatásúvá vált. A kezeléseket hol speciális tisztítást jelentenek, hol erős mágneses (elektromágneses) térbe helyezést. Rengeteg csodálatos gyógyulásról szóló beszámolót hallhatunk; sokan saját tapasztalataikra hivatkozva állítják, hogy „akármit is mondanak a hivatalos orvosok, én egyértelműen jobban vagyok, amióta ezt a vizet iszom”. Csakhogy nincs tudomásunk egyetlen – ellenőrzött körülmények között végzett – kísérletről sem, amely világosan bizonyította a „csodavizek” objektív gyógyító hatását. Akárhány szubjektív beszámoló, akárhány csodálatos körülmények között meggyógyult ember története sem bizonyíték. Könnyen lehet, hogy ezer és ezer ember a gyógyulásába

---

A rablógazdálkodás miatt hamarosan kimerülnek a vízkészletek Kína, India, Pakisztán vagy Délkelet-Ázsia térségében is.

vetett hittől, s nem a víztől gyógyult meg. Rendkívüli pozitív és negatív változásokat okozhat testünkben a hitünk. De a „csodavizekkel” kapcsolatos erős kételyek hangsúlyozása mellett azt is ki kell mondanunk, hogy nem teljes lehetetlenség, hogy ezek a vizek csakugyan különböznek a „normális” vizektől. A tisztességes kételkedés ugyanis nem azt mondja, hogy márpedig az energetizált víz nem rendelkezik több energiával, mint a közönséges csapvíz, hanem hogy amíg meg nem nevezik (legalább azt), milyen energiafajtából lett gazdagabb a víz, s meg nem mérik valamiféle műszerrel ezt az energiát, addig kétségbe kell vonni a létét. Ha valaki kétszáz évvel ezelőtt a radioaktív sugárzásról beszél honfitársainknak, bizonyára bolondnak tartják, hiszen amiről szól, nem látható, nem érezhető, (akkor még) nem mérhető. Vagyis a tudományosan gondolkodó embernek fenn kell tartania annak az elvi lehetőségét, hogy esetleg eddig nem ismert természeti jelenség kerül elé, de mindaddig kételkednie kell, amíg objektíven ki nem mutatják, be nem bizonyítják az újfajta energia, kölcsönhatás stb. létét és lényegét.

A víz: energiaforrás. Többféle értelemben is. A hévizek hőenergiájával például fűteni lehet. A folyóvizek mozgási energiáját sokféle formában hasznosítjuk. S amíg mértéktartóak vagyunk a vízi energia kiaknázásában, nincs is ezzel baj. A folyók partján épült vízimalmok úgy hasznosítják az áramló víz erejét, hogy nem avatkoznak a folyó természetes rendjébe, ökológiai állapotába. Ha azonban a folyó „összes” energiáját meg akarjuk szerezni, és ezért gáttal kettévágjuk, durván megváltoztattuk életét.

A víz szétbontható elemi hidrogénre és oxigénre ($2\text{H}_2\text{O} \rightarrow 2\text{H}_2 + \text{O}_2$), az így kapott hidrogéngáz ugyancsak energiaforrás – ezt a trükköt a zöld növények nagyjából hárommilliárd éve alkalmazzák, s fotoszintézisnek nevezzük. A napfény energiáját – meg a klorofillt mint katalizátort – használják a bontáshoz. A keletkezett oxigént (nagyrészt) kibocsátják a levegőbe, a kapott hidrogén segítségével

---

2012 első négy hónapjában 34 százalékkal kevesebb csapadék hullott a sokéves átlagnál a Balaton vízgyűjtő területén.

pedig – a levegő szén-dioxidjából és a fölvelt vízből – cukrot „gyártanak”. A cukor tehát ebből a szempontból „konzervált napenergia”. Ha a fényvel való víz-bontás (fotolízis) ipari körülmények között is működő technológiáját kidolgoznánk, óriási energia-lehetőségek nyílnának meg. Csoda (vagy gyanús rejtély?), hogy ez eddig miért nem valósult meg.

És végül – de nem utolsó sorban – tekintsük át a víz metafizikai, transzcendens szerepét! Születésünktől halálunk napjáig elválaszthatatlan kísérőnk a víz. (Sőt már születésünk előtt is, hiszen magzatvízben töltjük életünk első hónapjait.) Népszokásként sok helyen – legalábbis régen – csecsemőfürösztéskor a vízbe almát tettek, hogy piros legyen a gyerek arca; vagy sót, mert az erősít, vagy aprópénzt, hogy sohase szűkölködjön. A fürösztővizet pedig fa tövébe öntötték, hogy egyenes növésű legyen a gyerek. A halottat is megmosdatják, mielőtt a ravatalra öltöztetik. Néphitünk tele van vízhez kötődő szépség-varázslással. A lányokat szépítő „aranyosvizet” újév napjának hajnalán kell merni – és feltétlenül szótlanul, hogy jobban hasson! (Gondoljunk a pí-víz, Q-víz stb. hatására!) Szépítőnek tartották a patakban mosdást nagypéntek hajnalán, arra emlékezve, hogy Jézust a katonák a Kidron patakba lökték, s ettől a vize szent lett. A pünkösdi harmatnak szeplő-üző hatást tulajdonítottak, ezért ajánlott benne mosakodni. És szépít az első leesett hó (az is víz!). A víz tavaszköszöntő is. Virágvasárnap (a húsvét előtti vasárnap) szokás volt hazánk néhány megyéjében a kiszehajtás, más néven villőzés. Felöltöztették a kische-babát (többnyire egy menyecske ruhás szalmababut), végigvitték a falun, közben énekelték, hogy „*Kivisszük a kice-vicét, Majd béhozzuk a zöd ágat*”, s végül a lecsupasztított bábut meggyújtották és a patakba dobták, hogy vigye el messzire a víz. (Ha patak nem volt, akkor elégették.) Ezzel jelképesen megtisztították a falut a dögtől, a betegségtől – és természetesen a téltől.

2011-ben a Balatonnak volt a legjobb minőségű fürdővize a hazai természetes fürdőhelyek közül.

Termékenység-varázslások is kötődnek a vízhez, ami érthető, hiszen víz nélkül semmi sem terem. Ilyen például a húsvéti locsolkodás (ami ugyanúgy tavasz-köszöntés, mint a kiszézés). Ősi pogány – azaz lényegében természeti – szimbólumok ezek. A locsolás a megtermékenyítés (az ejakuláció) jelképe, amire adekvát válasz, hogy a nő az élet keletkezésének jelképét, a tojást adja ajándékba.

Ésszel megmagyarázhatatlan, a víznek mégis „mágikus” hatása van ránk. Festőket – Ajvazovszkijtől Egry Józsefíg – egyszerűen megbabonázott a víz látványa. A víz hangja is lenyűgöző: megnyugtató a patakcsobogás vagy a partra vetődő hullámok monoton ismétlődése.

Szinte minden vallásban vannak rituális mosakodások. Ezek mindig a test és lélek egyidejű megtisztulásának szimbolikus aktusai. Ilyen a zsidó rituális fürdő, a mikve. Szigorú előírás, hogy a mikve legalább 762 liter űrtartalmú, mert egészen alá kell merülni, így lesz teljes a megtisztulás; régi énünk eltűnik, meghal a vízben, s új ember kel ki belőle. A zsidó vallásra áttérők is alámerítkeznek. Amikor Keresztelő János a Jordán vizében megkeresztelte Jézust – pontosabban „alámerítette” –, nem egyszerűen vizet öntött a fejére (ahogyan azt pl. Giotto, Verocchio és Tiziano festményei ábrázolják), hanem „lenyomta a víz alá”. A „keresztelés” szó görög szótöve, a „bapt” azt jelenti: ‘bemárt, belemerít’. (Azt is jelenti, hogy ‘fest’, hiszen a szövetet is bemártják a festékbe.) Amikor tehát a mai keresztény templomokban a pap háromszor vizet csurgat az újszülött feje búbjára – mondván: „keresztellek téged az Atyának, a Fiúnak és a Szentlélek Istennek nevében” –, az ősi rítusnak csak halvány mását követi. Ma több keresztyén kisegyházban vissza is tértek az igazi alámerítkezés szokásához.

Az iszlám hívek számára is vallási előírás a rituális lábmosás a mecsetbe lépés előtt. Építészetiileg úgy alakították ki a mecseteket, hogy a kutat eleve beletervezték. Igen ősi jelkép lehet a gondolat

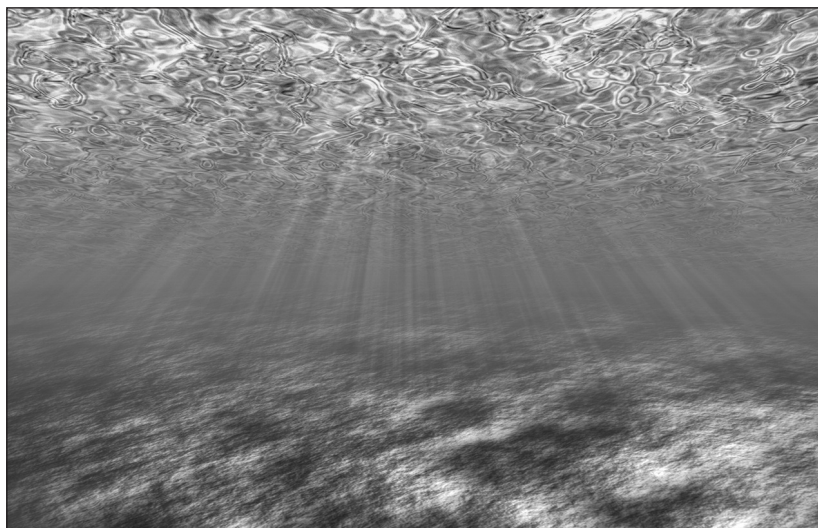

A Duna 2010-ben a világ tíz legveszélyeztetettebb folyója között szerepelt.

magva, hogy Isten (Allah) színe elé tiszta lábbal kell menni. Jézus is megmosta a tanítványok lábát az utolsó vacsorán. Az aktus nemcsak azt fejezi ki, hogy szeretettel az „alja” munkát is szívesen elvégezzük – Jézus ezzel apostoli – lényegében papi! – feladatokra készítette fel tanítványait (2Móz 30,17-21).

Január 6. a katolikus naptárban Epiphania Domini, vagyis „az Úr megjelenése”. Három nevezetes eseményt kötnek ehhez a naphoz: a napkeleti bölcsek (más fordításban tudósok, tanult emberek, mágusok) látogatása az újszülött Jézusnál, Jézus megkeresztelése (alámerítése), valamint Jézus első csodatétele: a víz borrá változtatása a kánai menyegzőn. A háromból kettő vízhez kapcsolódik. Már a középkortól hagyományra lett, hogy ez a nap a víz-szentelés (azaz víz-keresztelés) napja; innen a Vízkereszt neve.

A háromkirály-járás népszokása és a házszentelés szertartása is ehhez a naphoz (vagy legalábbis ehhez a héthez) kötődik. A Bibliában ugyan sehhol nem szerepel, hogy a betlehemi látogatók királyok

---

A Nílus vizén ma tíz ország osztozik több-kevesebb sikerrel.

lettek volna, s az sem, hányan voltak. Valószínű, hogy a királyok említése Ézs 60,4 versének a betlehemi eseményre vonatkozó jövendölésként értelmezéséből származik, míg a hármas szám az ajánlékok számából való következtetés. Skóciai kelta kereszteken látható a jelenet olyan ábrázolása, amelyen tucatnyian vannak a „keleti bölcsek”. Ugyanakkor a ravennai San Apollinare Nuovo templomban egy (minden valószínűség szerint) 6. századi mozaikon már Caspar, Melchior és Balthassar neve olvasható. Ezekből lett a magyar népszokásokban Gáspár, Menyhért és Boldizsár – József Attilánál is.

A szenteltvíznek sokféle szerepe volt és van a katolikusok és ortodoxok életében. Rontást megelőző, gyógyító hatást tulajdonítanak neki. Behintettek vele embert, állatot, vetőmagot, bölcsőt stb., hogy megelőzzék a betegségeket. A házszentelés szokásában összekapcsolódik a szenteltvíz és a „három királyok” története. Ekkor ugyanis a pap végigjárja a hívek házait, szenteltvízzel hinti a házat, s felírja a kapu (ajtó) szemöldökfájára az évszámot és a „három királyok” magyar neveinek kezdőbetűit ilyen formán: 20 + G + M + B + 11. Ma már csaknem bizonyos, hogy a három betű eredetileg nem neveket szimbolizált, hanem egy latin nyelvű áldás szavainak kezdőbetűje volt: *Christus Mansionem Benedicat!* azaz ‘Krisztus áldja meg e hajlékot!’

A víz tehát egyszerre közönséges és csodálatraméltó. Ezt a ketősséget – hosszú, magyarázó bekezdések helyett – költői tömörséggel foglalja össze Saint-Exupéry: „Víz! Se ízéd nincs, se színed, se illatod, nem lehet meghatározni téged; megízlelünk anélkül, hogy megismernénk. Te nem *szükséges* vagy az életben; *maga* az élet vagy.”

A Duna-Tisza közti Homokhátságon már 1990 óta tartó folyamat a talajvízszint csökkenése.

Egyházi nyilatkozatok Ökumenikus Charta

„A teremtő Isten szeretetébe vetett hittel hálásan ismerjük fel a teremtett világban Isten ajándékát, s így a természet értékét és szépségét. De mélységes aggodalommal látjuk azt is, hogy a Föld nyersanyag-tartalékait némelyek gátlástalanul kiaknázzák, tekintet nélkül önértékükre, korlátozott voltukra és arra, hogy ezek a jövőendő nemzedékek számára is szükségesek.

Éppen ezért közösen lépünk fel annak érdekében, hogy a tartós életfeltételek biztosítottak legyenek az egész teremtett világ számára. Isten előtti felelősségünk tudatában közös kritériumokat kell találnunk és érvényesítenünk annak megkülönböztetésére, mi az, amit tudományosan és technológiailag megvalósíthatunk, erkölcsileg azonban nem tehetünk meg. Mindenképpen elsőbbsége van minden ember méltóságának azzal szemben, ami technikailag megvalósítható.

Indítványozzuk, hogy az európai egyházak vezessenek be ökumenikus imanapot, melynek témája: könyörgés a teremtett világ megőrzéséért.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- továbbfejlesztjük azt az életstílust, mellyel – szemben a gazdaság és a fogyasztás kényszerítő nyomásával – megőrizhetjük a felelős és tartós életminőség értékét;
- támogatjuk az egyházi keretben működő környezetvédelmi szervezeteket és ökumenikus hálózatokat, melyeknek a teremtett világ megőrzéséhez szükséges felelősség fenntartása a céljuk.”

2011-ben a megengedett határérték feletti növényvédőszer-szinteket mértek a Dunában. Találtak a betiltott Antrazinból, a rákkeltő acetoklór esetében pedig a megengedett szint hatszorosát mérték.

Európai Környezetvédelmi Hálózat nyilatkozata (2012)

Öko-igazságosság, növekedés és remény

Minden válság egy olyan ablakot nyit ki, ami lehetőséget ad a változásra

[...] Többféle válság időszakában élünk: a pénzügyi világválság problémákat okoz a valós gazdasági növekedésben. A hagyományos növekedés (amelyet GDP-vel mérnek) már nem jelent valódi megoldást, és komoly nehézséget jelent, hogy ne lépjük túl a Föld határait. Az energiaforrásokhoz egyenlőtlenül jutunk hozzá, ami növekvő igazságtalanságot gerjeszt a nemzetközi, valamint a nemzeti és regionális szinten egyaránt.

Ilyen válságos időszakban az egyházaknak meg kell találniuk a reménység jeleit:

- **Krisztus feltámadt.** A húsvét reggelén tanúskodó asszonyokkal és a hozzájuk csatlakozó tanítványokkal együtt az Ő jelenléte által tapasztaljuk meg, hogy Krisztusban az élet legyőzi a halált.
- **Bizalmunkat Krisztusba vetjük,** aki bővelkedő életet ígért nekünk (Jn 10,10). Az Ő élete gyógyító és átformáló erő, nem csak számunkra, hanem az egész teremtés számára is.
- **Krisztusban Isten megbékélt** (Kol 1,20). Mialatt az erőszak áldozataként a kereszten szenvedett, Jézus Krisztus megszenvedte jelen válságunkat is, amelyben minden teremtmény osztozik. Reménységünk és reménységünk az Ő feltámadása.
- **Krisztus a föld sójává tett minket** (Mt 5,13). Krisztus élete áthatja a közösségi és egyéni életünket is, egyházainkat bizonyosságtételre bátorítva, hogy járuljunk hozzá a határozott és következetes politikai lépésekhez.

Az utóbbi évek nehézfémes szennyezései után még mindig nem állt teljesen helyre a Tisza élővilága, de erős öntisztuló képessége a szakemberek szerint bizakodásra ad okot.

Nincs kétség afelől, hogy változtatni kell termelésünk és fogyasztásunk szokásain, mennyiségén, elosztási módján, valamint az életmódunkon. Fenntartható és méltányos társadalommá kell válnunk. Ezen változás iránt már sok egyén és egyház elkötelezett. Ugyanakkor az a szorongató érzésünk van, hogy ez nem elég. Többet kell tenni, és a változás nem jön elég gyorsan ahhoz, hogy közösségeinket olyan útra terelje, amely a jövőben fenntartható.

Az egyházaknak – más közösségekkel együtt – a szerkezeti átalakulás mellett kell letenni a garast. Az új és fenntartható életmódban szerzett tapasztalatainkat felhasználhatjuk arra, hogy nagyban segítsük a társadalmunk változását, hogy felgyorsítsuk az „elég gazdasága” és a „gondoskodás gazdasága” felé mutató átalakulást. Az egyházak biztonságtevői és képviselői lehetnek a helyi szinten történő változásoknak, mert példát mutathatnak a fenntartható gazdaság értékeire, úgymint igazságosságra, egyszerűségre, alázatosságra, életritmusra, közösségépítésre, hitre, reményre és szeretetre.

Javasoljuk, hogy az egyházak és a keresztyén emberek az alábbi módokon cselekedjenek:

Vegyenek részt az Átalakuló Városok Mozgalmának (Transition Towns Movement) munkájában, alkalmazzák az átalakuló mintákat saját életmódjukra, segítsék elő ezeket és az ehhez hasonló kezdeményezéseket a helyi közösségekkel.

Programjukban kiemelten szerepeljen a klímaváltozással kapcsolatos munka folytatása.

Támogassák és vegyenek részt a biodiverzitás megőrzésében; tanuljanak a biodiverzitásról, és tanítsanak erre másokat is; s őrizzék meg a veszélyeztetett fajokat és élőhelyeket.

Az öko-menedzsment területén osszák meg és alkalmazzák ötleteiket a különböző jó példák és kezdeményezések területén.

Feljegyzem a környezetvédelem terén már megvalósított elhatározásaimat, és a még előttem álló lehetőségeket.

Fedezzék fel a keresztyén teológia gazdagságát, amely Isten teremtésének egészét magába foglalja és tiszteli.

Ahol cselekedet van, ott növekszik a remény. Ahol remény van, ott cselekedet követi azt. Keresztyénként reménységünk van a feltámadásban, ám érezzük a világ összetört állapotát is. Hisszük, hogy a gőg, csakúgy mint a reménytelenség és a kétségbeesés, Isten akaratával ellenkezik. Új exodusra van szükségünk, hogy kivonuljunk a gazdasági növekedés és a szűk értelemben vett emberközpontú teológiai megközelítés fogságából. A Szentlélek vezetése alatt hadd léphessünk úgy a jövőbe, mint a teremtett világ egészének szent közössége. Mindazonáltal elkötelezzük magunkat arra, hogy sokkal gondosabban és figyelmesebben éljük életünket. Ahogyan elődeink tanítottak minket: a cselekedetek annak a reménységnek evilági jelei, amely a feltámadott Krisztusban van, akinek a nevében reménykednek majd a népek (Mt 12,21).

Liturgiai segédanyagok

Meghívás

Jöjjetek mindnyájan, akik szomjajtok,
Jöjjetek az élő víz forrásához!

„Jöjjetek, térjünk meg az Úrhoz...”

„Ismerjük hát meg, törekedjünk megismerni az URat!

Eljövetele biztos, mint a hajnalhasadás, eljön hozzánk, mint az őszi eső,

mint a tavaszi eső, mely megáztatja a földet.” (Hós 6, 1; 3)

Zsoltár parafrázis (42. Zsoltár)

Ahogy a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem.

Akik éheztek, vegyétek az élet kenyerét, ingyen.

Akik szomjajtok, merítsetek az élet vizének forrásából.

Ahogy a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem.

Miért adnátok pénzt olyan kenyérért, amely nem táplál és olyan italért, amely nem oltja a szomjat?

Hozzám jöjjetek, és egyetek az élet kenyereből, igyatok az élet vizéből!

Ahogy a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem.

Keressétek az Urat, amíg megtalálható, kiáltsatok hozzá, amíg közel van!

Ahogy a szarvas kívánczik a folyóvízhez, úgy kívánczik a lelkem hozzád, Istenem.

(forrás: Egyházak Világtanácsa)

Bűnvalló imádság

Úr Jézus Krisztus, Te az örök élet vizét kínálad nekünk, mint egykor a samáriai asszonynak. Bocsásd meg, hogy mi gyakran fanyalgunk, mert félreértünk, mert nekünk csak a pillanatnyi szomjúságunk ol-

tása a fontos. Mindegy, hogy mi az ára. Mi édességre vágyunk, magunk alkotta bódító italokra. Beszennyeztük magunkat. A szomjúságunk mégis olthatatlan, amíg Veled nem találkozunk, az élet vizéből nem ittunk. Bajokban, katasztrófákban döbbenünk rá, menyire önző módon éltünk minden ajándékkal. A vízzel is.

Kérünk, bocsáss meg nekünk és igazíts helyre. Mosogass meg minket, s akkor tiszták leszünk Ámen.

Fölordozás

Isten megkönyörült rajtunk. Elküldte egyszülött Fiát hozzánk, hogy rátaláljunk az örökélet forrására, és megtisztuljunk halálos szeretetében. Áldott az Isten, minden kegyelem forrása. Ámen

Könyörgő és hálaadó imádság

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Maradj velünk, amikor száraz, poros útjainkon járunk, sivatagi szomjúság gyötör, és erőre van szükségünk, hogy hordozni tudjuk terheinket. Légy éltetőnk.

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Maradj velünk és szereteteinkkel az öröm és a derű idején, hogy semmi Tőled el ne ragadjon, hogy találkozásaink és felüdülésünk szeretetedből táplálkozzanak. Segíts minket a viharok idején, hogy konfliktusainkat kezelni tudjuk és türelmes szeretetre és megértésre jussunk.

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Hálát adunk minden emberi kapcsolatunkért. Azokért is, ahol próbára teszel minket, ahol meg nem értést vagy ellenséges érzéseket kapunk. Segíts, hogy felismerjük ezekben a feladatainkat, és tőled kérjünk békességet, hogy megfeleljünk a kihívásokra.

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Maradj a teremtett világ őriző Pásztora. Tápláld életet adó vizeddel, ne engedd, hogy tönkre tegyük a földet. Taníts minket fenntartható életvitelre.

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Könyörülj minden szenvedőn és árván, vigasztald a sírókat, a gyá-

szolókat és minden veszteséget hordozót, akik szomjaznak jelenlédre szomorúságukban. Elégítsd meg őket szeretetteddel, hogy reménység és bizalom szülessen a szívükben.

Urunk, élő víz forrása, könyörülj rajtunk.

Maradj gyülekezeteinkkel és egyházainkkal. Add, hogy ne távolodjunk el erőt adó forrásodtól. Frissíts fel és erősíts meg, hogy mindnyájan a Te akaratodat teljesítsük, és országodat munkáljuk. Köszönjük, hogy éltetsz és meghallgatod könyörgésünket a mi Urunkért, Jézus Krisztusért. Ámen

Áldás

„Áldjon meg téged az ÚR, és őrizzen meg téged!

Ragyogtassa rád orcáját az ÚR, és könyörüljön rajtad!

Fordítsa feléd orcáját az ÚR, és adjon neked békeséget!” (4 Móz 6, 24-26)

„Adjon neked az Isten égi harmatot, zsíros földet, sok gabonát és mustot.” (1 Móz 27, 28)

Áldott legyen a Fény, mely rád világít és mely benned van,

Az áldott napfény sugározzon be téged

És melegítse fel szívedet, míg úgy nem lobog mint kandallók tüze,

Így minden idegen melegedni jöhet hozzád és minden barátod is,

Sugározzék szemedből a fény, mint ablakba állított

Gyertya fénye, mely a viharban vándorlókat hívogatja.

Áldott legyen a rád hulló lágy eső.

Hulljanak lelkedre a cseppek és csalogassák

A virágokat, hogy illatukkal megteljék a levegő,

De áldott legyen a nagy vihar és rázza meg lelkedet,

Hogy fényesre és tisztára mossa és sok kis tavacsskát

Hagyjon hátra, amiben megcsillan az ég kékje

És időnként egy csillag is.

Legyen áldott a föld, az egész földkerekség,

Hogy mindenütt kedvesen fogadjon

Bármerre is vezessen utad.

Legyen puha a föld mikor terhétől fáradtan lepihensz
És legyen könnyű, amikor majd kinn fekszel alatta.
Olyan könnyen terüljön el fölötted,
Hogy lelked kiröppenhessen felfelé
És elérje útja végén
Az Istent!

(Ősi ír áldás)

„De most így szól az ÚR, a te teremtőd, Jákób, a te formálód, Izráel:
Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!
Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg.” (Ézs 43, 1-2)

Versek

Dsida Jenő: A gyöngék imája

Jó Uram, aki egyként letekintesz
bogárra, hegyre, völgyre,
virágra, főre, szétmáló göröngyre, -
Te tudod jól, hogy nem vagyok gonosz
csak nagyon-nagyon gyöngye.
Mert pókháló és köd a szív,
selyemszötte az álom,
pehelykönnyű és szinte-szinte semmi
s én erőtlen kezem
még azt sem tudja Hozzádig emelni.
De azért vágyaim ne dobáld a sárba,
ami az Óceánnak
legdrágább, legkönnyesebb gyöngye!
Hiszen tudod, hogy nem vagyok gonosz
csak gyöngye, nagyon gyöngye.
(1924)

Körmendi Lajos: Fohász

Foszlanak éveim,
Mint hajnali pára.
Elfognak érveim.
Álmodj engem, ha van
Még a jobbodon hely,
Álmodj oda, Uram!

Imádságok és parafrázisok

Mennyei Atyánk, hálát adunk végtelen jóságodért és irgalmadért, mert esőt adsz mind az igazaknak, mind a hamisaknak. Magasztalunk Téged, mert megöntözöd a földet alkalmas időben. (lásd: Mt 5, 45)

„Gondoskods a földről, megöntözöd,
nagyon meggazdagítod,
Isten patakja tele van vízzel.
Gabonával látod el az embereket,
így gondoskods a földről.
Barázdáit megitatod,
göröngyeit elegyengeted,
záporosővel porhanyítod,
növényzetét megáldod.
Megkoronázod az évet javaiddal,
és nyomaidon bőség fakad.
Legelőik sarjadnak a pusztán,
ujjongás övezi a halmokat.
Nyájuk lepik el a legelőket,
a völgyeket gabona borítja,
ujjonganak és énekelnek.”
(Zsolt 65, 10–14)

„Egek, harmatozzatok a magasból,
hulljon igazság a fellegekből!
Táruljon fel a föld,
és teremjen szabadságot,
sarjadjon igazság is vele!
Én, az ÚR, teremtettem mindezt.” (És 45, 8)

A vetés békességes lesz, a szőlőtő megadja gyümölcsét,
a föld is megadja termését, az egek is megadják
harmatjukat, és az Úr örökké tesz minket mindezenen. (lásd:
Zak 8, 12)

Ha megtartjuk parancsolatodat, és szeretetben járunk,
Te esőt adsz idejében, és a föld megadja termését,
a mező fája is megtermi gyümölcsét. Cséplésünk szüretig tart,
és a szüret a vetésig tart. Jóllakásig ehetjük kenyerünket,
és biztonságban lakhatunk az országban. (lásd: 3Móz. 26, 3–5)

Az a föld pedig, ahova átkelünk, hogy birtokba vegyük,
hegyes-völgyes föld, az égből hulló eső vize itatja.
Az Úr, a mi Istenünk viseli gondját annak a földnek,
Állandóan szemmel tartja azt Istened, az Úr
esztendő kezdetétől az esztendő végéig. (Lásd: 5Móz 11, 11-12)

Mert Te ezt mondtad Urunk:

„Ha engedelmesen hallgattok parancsaimra,
amelyeket ma parancsolok nektek, ha szeretni fogjátok Isteneteket,
az URat,
ha teljes szívvel és teljes lélekkel szolgáljátok őt,
akkor esőt adok földetekre a maga idejében,
korai és kései esőt, és betakaríthatod gabonádat, mustodat és olajodat.
Adok füvet a meződre állataidnak, és te is ehetsz, és jóllakhatsz.”
(5Móz. 11, 14-15)

„Megnyitja az Úr gazdag kincsesházát, az eget,
És idejében ad esőt földre és
megáldja kezed minden munkáját.
Te kölcsön adsz a többi népnek,
de te nem szorulsz kölcsönre.” (5Móz 28, 12)

Te ásol csatornát a felhőszakadásnak és utat a mennydörgő
Viharfelhőnek, hogy esőt adjon a lakatlan földre,
az ember nem lakta pusztára,
hogy bőven megitassa a pusztá sivatagot,
és zöldellő növényzetet sarjassz. Te vagy
Atyja az esőnek, és Te nemzed a harmat cseppjeit.
A Te méhedből származik a jég,
és az égből hulló darát Te nemzedted.
Összesűrűsödneka a vizek, mint a kő,
és befedik a mélység felszínét. (lásd: Jób 38, 25-30)

„Zengjete hálaéneket az Úrnak,
Énekeljete hárfakísérettel
Istenünknek!
Ő az, aki beborítja felhőkkel az eget,
esőt bocsát a földre,
füvet sarjaszt a hegyeken.” (Zsolt 147, 7-8)

Urunk, azt ígérted:

„Szövetséget kötök velük, hogy békéjük legyen:
kipusztítom az országból a vadállatokat,
biztonságban lakhatnak majd a pusztában,
és az erdőkben is alhatnak. Áldást adok nekik hegyem körül,
esőt adok idejében: áldásos esők lesznek.
A mező fája megadja gyümölcsét, a föld is megadja termését,
biztonságban élnek földjükön.”
(Ez 34, 26-27)

Igazságra vetek; kegyelem szerint aratok! Új szántást szántok, mert ideje keresnem az Urat, míg nem eljön, hogy az igazság esőjét adja nekem. (lásd: Hós 10, 12)

Örvendezek és vigadok az Úrban, az én Istenemben; mert megadja nekem az esőt igazság szerint, és korai és kései esőt hullat nekem. (lásd: Jóel 2, 23)

Atyám, békétűréssel várom, mint a földművelő a föld drága gyümölcsét, amíg az korai és késői esőt kap. (lásd: Jak 5, 7)
Jézus nevében, Ámen

Imádság árvíz idején

Mennyei Atyánk!

Számtalanszor kell átélnünk, mennyire kicsinyek és kiszolgáltatottak vagyunk.

Most, árvizek idején, a nemrég még nyugodtan hömpölygő folyók megfélekezhetetlen előretörését kell megtapasztalnunk. Félünk, mert érezzük: védtelenek vagyunk a természet erőivel szemben.

Félünk, mert oly sokszor voltunk már veszteségekkel és áldozatokkal járó tragédiák részesei. Félünk, ha nem Rád tekintünk.

Most azért kérünk, mutasd meg arcodat a baj közepette, és a ne adj erőnkön felüli megpróbáltatást.

Segíts, hogy a zsoltárossal együtt mi is így tudjunk könyörögni: „Hozzád imádkozzék minden hívő, amíg megtalálhat. Ha nagy vizek áradnak is, nem érik el őt.”

Tégy minket eszközeiddé, hogy önzetlenül, jókor és jó helyen vigyük a vigasztaló szavakat és kétkezi segítő munkánkat a rászorulóknak. Különösen is imádkozunk az idősekért, a gyermekekért a várandós édesanyákért és a betegekért.

Küldd minél több imádkozva zsákoló és lapátoló hívedet a gátakra, és fakassz imára minden segítő szándékú embert.

Köszönjük, hogy a hivatásosok és önkéntesek összefogásának nagy-

szerű példáit láthatjuk ezekben a napokban. Köszönjük, hogy a nemes célt szolgáló összefogás erejét Te megáldod és tovább erősíted. Így kérjük a Te egységet teremtő kegyelmedet egyházunkra és hazánkra. Kérünk, értesd meg velünk akaratodat a kihívások és tragédiák idején, hogy a Te nevedet tudjuk dicsőíteni, és hogy mindinkább hozzád ragaszkodjunk. Mert hisszük, hogy Te semmilyen körülmények között el nem hagyod el a hozzád menekülőt.

Ámen

Fabiny Tamás

Uram, magyar népem már sokat szenvedett,
oly sok próba érte, e csonka nemzetet.
Természeti csapás, árvíz sújtja népem,
sok családi hajlék, romokban áll vízben.
... otthon nélkül maradt, megroskadt öregek.
Otthonuk mindenük, árvíz elsodorta,
méteres vízben áll, sok takaros porta.
Hála, nem halt ki még, magyar együttérzés,
árad mindenfelől feléjük, segítség.
Otthonok, iskolák, nyitva várják őket,
házuk pusztulásán síró kesergőket.

Uram kérlek, áldd meg, próbált magyar népem,
panasz helyett hála, ébredjen szívében.
Vedd le életéről, próbáló szent kezed,
váljon napsütésre, esőfelhős eged!
Romok fölött újra, álljanak szép házak,
öröme a sok szomorú családnak.
Csak Te változtathatsz bánatot, örömmé,
szivárvány hirdeti, víz nem lesz özönné!
Mint megváltott ember, dicső Neved áldom,
meghallgattad kérő, hála-imádságom.

Pecznyík Pál

Mit tegyünk?

- *Gyűjtsünk esővizet a kert és a virágok öntözéséhez!*
- *Gyűjtsük össze az elhasznált vizet (szürke vizet) a WC öblítéshez!*
- *Használjunk víztakarékos WC tartályt!*
- *Fogmosáskor, zuhanyzáskor ne folyassuk állandóan a vizet!*
- *Csak telepakolt mosógéppel mossunk!*
- *Új háztartási gépek vásárlásakor keressünk víztakarékos modelleket!*
- *Javítsuk meg minél hamarabb az elromlott csapokat, WC-tartályokat: egy csepegő csap kb. 20 liter vizet pazarol naponta, egy rossz WC kb. 40 litert.*
- *Lakásunk, egyházi épületeink csapjaira szereljünk fel víztakarékos csapbetéteket.*
- *Fogyasszunk kisebb vízlábnyomú élelmiszereket, azaz több zöldséget és gyümölcsöt, és kevesebb húst!*

A kiadvány újrahasznosított papírból készült.